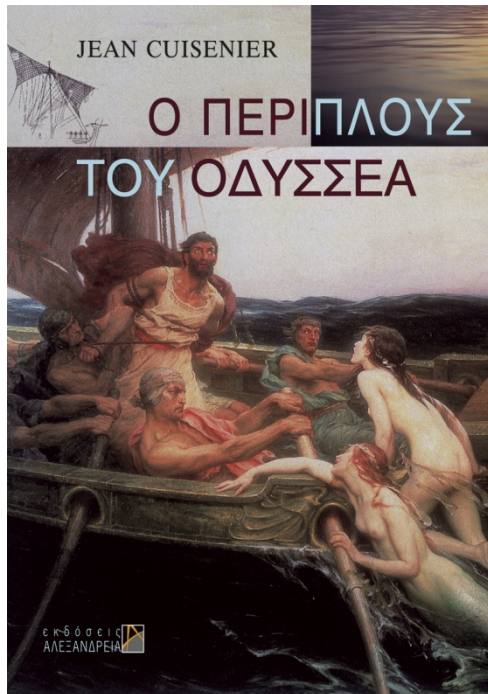

-ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ-

Ζαν Κιουζενιέ

Ο ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΤΟΥ
ΟΔΥΣΣΕΑ

Μετάφραση: Κώστας Αντύπας

ISBN 960-221-331-0, σχ. 24x17, σελ 565, α' έκδ.
Δεκέμβριος 2005, τιμή: 37,00 € (χωρίς Φ.Π.Α.)
-Δεμένο-

Το βιβλίο είναι βασισμένο σ' ένα διεθνές ερευνητικό πρόγραμμα γύρω από τον «περίπλου του Οδυσσέα», που ανέλαβαν υπό την αιγίδα τους μια σειρά οργανισμοί: το γαλλικό Εθνικό Μουσείο Ναυτιλίας (Παρίσι), το Εθνικό Μουσείο Λαϊκών Τεχνών και Παραδόσεων (Παρίσι), το Κέντρο Γαλλικής Εθνολογίας (CNRS, Παρίσι) και το Κέντρο Μεσογειακών Μελετών του Πανεπιστημίου της Τελ Αβίβ. Στόχος του η ανίχνευση των θαλάσσιων δρόμων που ακολούθησαν οι αρχαίοι έλληνες θαλασσοπόροι κατά τον αποικισμό της Μεσογείου, όπως υποδηλώνονται στην ομηρική Οδύσεια. Οι ερευνητές επιδίωξαν να βρεθούν σε συνθήκες παραπλήσιες μ' εκείνες που γνώρισε ο Οδυσσέας με τους συντρόφους του και να βιώσουν ανάλογα μετεωρολογικά και υδρογραφικά δεδομένα, αλλά πάνω σ' ένα σύγχρονο σκάφος, επιστημονικά εξοπλισμένο έτσι ώστε να επιτρέπει τη μελέτη τους. Ακολουθώντας συστηματικά το ομηρικό κείμενο, προσέτρεξαν για τη ερμηνεία του σε ναυτικές οδηγίες, ιστορικούς και σύγχρονους θαλάσσιους χάρτες και εμπειρικές γνώσεις των ναυτικών και των ψαράδων. Μπόρεσαν έτσι να ξαναβρούν τους τόπους στάθμευσης ή διαμονής των αρχαίων θαλασσοπόρων και να καταγράψουν με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια την τοποθεσία, το φυσικό περιβάλλον, τη χλωρίδα και την πανίδα, τη ζωή και τις συνήθειες των ανθρώπων, όπως εμφανίζονται σήμερα εκεί.

Για τη νεοελληνική απόδοση των στίχων της Οδύσειας χρησιμοποιήθηκε η μετάφραση του Δ.Ν. Μαρωνίτη (Οδύσεια, Καστανιώτης, Αθήνα 1995), η οποία τροποποιήθηκε σε ορισμένα σημεία, με ευθύνη του μεταφραστή, ώστε να προσαρμοστεί στις ερμηνευτικές επιλογές του συγγραφέα.

Αφού δίδαξε φιλοσοφία και διεξήγαγε επιτόπιες έρευνες στην Τυνησία και την Τουρκία, ο Jean Cuisenier διηύθυνε επί είκοσι χρόνια το Εθνικό Μουσείο Λαϊκών Τεχνών και

Παραδόσεων και το Κέντρο Γαλλικής Εθνολογίας του CNRS. Από τις προσωπικές εργασίες του στον ευρωπαϊκό χώρο προέκυψαν πολλά βιβλία, όπως η *Μνήμη των Καρπαθίων (Mémoire des Carpathes, Plon, 2000)*. Διευθύνει την τριμηνιαία επιθεώρηση *Ethnologie française* και τη σειρά «Ethnologies» στα Presses Universitaires de France. Καρπός πενήντα χρόνων έρευνας και περιήγησης στη Μεσόγειο και δύο αποστολών με ιστιοπλοϊκό που διηύθυνε το 1999 και το 2000 είναι η νέα αυτή ερμηνεία του ομηρικού έπους που παρουσιάζεται στον *Περίπλου του Οδυσσέα (Le Périphe d'Ulysse, Fayard, 2003)*.

«. . . Βρέθηκα τόσες φορές σε ένα ιστιοφόρο, στο αγκυροβόλιο μέσα σε έναν ορμίσκο ή κοπιάζοντας να παρακάμψω έναν κάβο, κυνηγημένος από το ερώτημα: γι' αυτή την τοποθεσία που έχω μπροστά στα μάτια μου μιλάει ο ποιητής της Οδύσσειας όταν αφηγείται τις περιπέτειες του ήρωά του; Και αν δεν είναι αυτή, θα ήταν ίσως κάποια άλλη παρόμοια; . . . Για κάπου δώδεκα λιμάνια ανάμεσα στα οποία μοιράζονται τα ταξίδια του Οδυσσέα, για την Ιθάκη και για την ίδια την πόλη της Τροίας, ισχύει η ίδια ερώτηση.

. . . Πώς να τολμήσουμε να σχεδιάσουμε μια αποστολή που φιλοδοξεί να ανανεώσει για άλλη μια φορά την αντίληψή μας για την Οδύσσεια; Διότι η ερώτηση παραμένει πάντα ως αντικείμενο συζήτησης: πρέπει να θεωρήσουμε την Οδύσσεια αποκλειστικά σαν μια όμορφη ιστορία που διηγείται τις περιπέτειες ενός ήρωα ο οποίος επιστρέφει από έναν μακρινό πόλεμο, τις αρπαγές του και τις ληηλασίες του, τα ταξίδια του και τα ναυαγία του, τις συναντήσεις του με τέρατα, σειρήνες και γίγαντες, τη σχέση του με μάγισσες, νύμφες και θεές; Ή σαν ένα μύθο που αφήνει επίσης, μέσα από τα επεισόδια της διήγησης, ενδείξεις αρκετά ακριβείς για τους τόπους των λιμανιών που έπιασε ο ήρωας και για τις ρότες που ακολούθησε, για τα επάκτια γνωρίσματα και σημάδια που ανακάλυψε, για το χρόνο που χρειάζεται για να πάει από το ένα λιμάνι στο άλλο; Για τα ρεύματα και τις δίνες που χαρακτηρίζουν τη μια ή την άλλη θαλάσσια ζώνη, για τις καταιγίδες, τις μπόρες και τις άπνοιες που πρέπει να φοβάται κανείς ανάλογα με τις εποχές του έτους; Θα έπρεπε τότε να αναρωτηθούμε αν τέτοιες ενδείξεις πρέπει να γίνουν αντιληπτές ως διδάγματα κρυπτογραφημένα, ως πληροφορίες κωδικοποιημένες τις οποίες οι έμπειροι πλοηγοί, οι αρχηγοί εμπορικών ή πολεμικών αποστολών είναι οι μόνοι που μπορούν να αποκρυπτογραφήσουν, οι μόνοι που μπορούν να τις εκμεταλλευτούν – κατά κάποιο τρόπο το προφορικό ανάλογο των δικών μας παλαιών πορτολάνων που με την εικόνα διατηρούσαν στη μνήμη τον ζωντανό λόγο των γέρων καπεταναίων.

. . . Αυτοί που συνέθεταν επικά έργα, όποιοι κι αν ήταν, ο Όμηρος ή άλλοι . . . με τις ωδές τους απευθύνουν ένα μήνυμα στους συγχρόνους τους. Οι στίχοι τους αφήνουν να στάξουν πληροφορίες, και μάλιστα πληροφορίες για ναυτικούς δρόμους που πρέπει κάποιος να ακολουθήσει, λιμάνια να επιλέξει ή να αποφύγει, κινδύνους να παρακάμψει, τακτικές να εφαρμόσει για να εκμεταλλευτεί τους ανέμους και τα ρεύματα. Κι αυτό ακριβώς, σε μια εποχή όπου οι μεγάλες ελληνικές πόλεις ξεκινούν μια στρατηγική ναυτικής επέκτασης.

. . . Είχα μια εμπειρία αρκετού χρόνου στη ναυσιπλοΐα με ιστιοφόρο στη Μεσόγειο, ώστε να οδηγήσω μια αποστολή μέσα στα νερά που στοίχειωσε ο ήρωας της Οδύσσειας, με τη βοήθεια των πιο κατάλληλων και αρμόδιων λογίων και ερευνητών στο ίδιο πλοίο. Το σχέδιο ήταν να κάνουμε μαζί, μέσα στη θάλασσα, μέσα στα λιμάνια και μέσα στα αγκυροβόλια, τον απολογισμό των πιο στέρεων και των πιο σύγχρονων γνώσεων, με τους χάρτες μπροστά στα μάτια μας. Ερευνήσαμε τις τοποθεσίες μαζί με τους αρχαιολόγους που τις ανασκάπτουν, μαζί με τους διευθυντές μουσείων που συντηρούν τα ευρήματά τους. Κουβεντιάσαμε με τους ψαράδες που ζουν εκεί για να συλλέξουμε από τα δικά τους λόγια στη δική τους γλώσσα τις εμπειρικές γνώσεις που αυτοί είναι οι τελευταίοι κάτοχοί τους. Και

συγκεντρώσαμε από τις εργασίες μας αρκετές καταγραφές, εικόνες σταθερές και εικόνες κινούμενες, για να εξαγάγει από αυτές ο καθένας μας κάθε είδους διδαχή.

. . . Αφού το σχέδιο αυτού του Περίπλου του Οδυσσέα είναι η εισαγωγή σε μία μελέτη της Οδύσσειας υπό την οπτική γωνία των θαλασινών, η διασταύρωση ανάμεσα στο ποίημα του Ομήρου και στα δικά μου ημερολόγια πλοίου πρόκειται να ξετυλίξει το νήμα της αφήγησης.

Πλήρη λοιπόν για την Ιθάκη!

Γιατί, όπως μας λέει το κείμενο, όλα αρχίζουν στην Ιθάκη κι όλα εκεί τελειώνουν!»

(από τον Πρόλογο του συγγραφέα)